

CIBioGo

Praktični vodič za dionike i građane

*Sudjelovanje u upravljanju
bioraznolikošću u praksi*

Osnivač

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

CIBioGo

Partneri

Zavod za gozdove Slovenije
Slovenia Forest Service

HARGHITA COUNTY COUNCIL

Mancomunitat
Intermunicipal
de l'Horta Sud

Savjetodavni partneri

BURST
FOR URBAN DEVELOPMENT

Sadržaj

UVOD

- Od politike do partnerstva 5
- Zašto je upravljanje bioraznolikošću važno 6
- Zašto je participativno upravljanje korisno za bioraznolikost 7
- Kako se participativno upravljanje bioraznolikošću provodi u praks 8
- Šta participativni alati mogu učiniti – poruka partnera ClBioGo 9
- Zašto je participativno upravljanje važno za ClBioGo partnerstvo 10

UČEŠĆE

UČEŠĆE GRAĐANA

- Vaša uloga u zaštiti bioraznolikosti i zašto je važna 12
- Zašto je učešće strateški važno za građane 13
- Kako građani mogu zagovarati veće učešće 15
- Kako građani mogu zagovarati veće učešće 15
- Put djelovanja – praktični koraci 16

UČEŠĆE NEVLADINIH ORGANIZACIJA

- Vaša uloga u zaštiti bioraznolikosti i zašto je važna 23
- Zašto je učešće strateški važno za nevladine organizacije 24
- Kako nevladine organizacije mogu zagovarati participativno upravljanje bioraznolikošću 25
- Gdje i kako nevladine organizacije mogu učestvovati 25
- Put djelovanja – praktični koraci 26

UČEŠĆE DONOSILACA ODLUKA

- Vaša uloga u zaštiti bioraznolikosti i zašto je važna 33
- Zašto je učešće strateški važno za donosioce odluka 33
- Kako donosioci odluka mogu podržati sudjelovanje u upravljanju bioraznolikošću 35
- Gdje i kako nevladine organizacije mogu učestvovati 35
- Put djelovanja – praktični koraci 37

Sadržaj

STUDIJE SLUČAJA

STUDIJE SLUČAJA IZ CIBIOGO PARTNERSTVA

- Ekološko obrazovanje za djecu 44
- Integrisani projekat kontrole „Plavog raka“ 46
- Tihe zone u Nacionalnom parku Triglav 48
- Program plaćanja za usluge ekosistema 50
- Kampanja građanske nauke „Pažnja, invazivne vrste!“ 52
- Decentralizirani biološki monitoring 54
- Pametna zajednica za suživot s medvjedima u Tušnadu 56

STUDIJE SLUČAJA IZVAN PARTNERSTVA

- Guimarães (Portugal): Evropska zelena prijestolnica 2026 59
- Bioblitz: Uključivanje građana u nauku 60
- Prirodno igralište – Limerick (Irska) 61
- Jane Jacobs walk – Cieza (Španija) 62

FINALNI ODRAZI

63

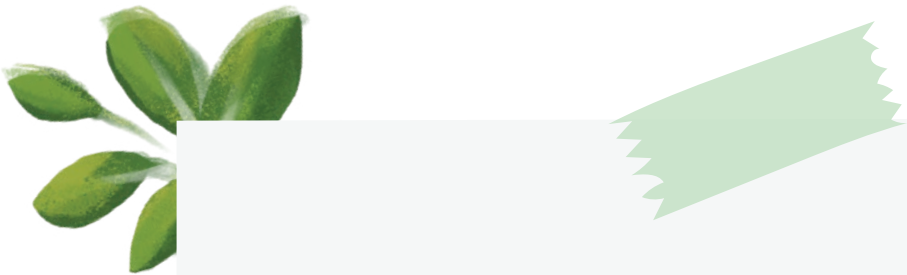
Uvod

Od politike do partnerstva

Gubitak bioraznolikosti više nije udaljeno ekološko pitanje. On utiče na prehrambene sisteme, sigurnost vode, otpornost na klimatske promjene, javno zdravlje, ekonomsku stabilnost i lokalni identitet.

Ipak, upravljanje bioraznolikošću ne može uspjeti samo kroz regulaciju.

CIBioGo projekat, implementiran u okviru Interreg Europe programa, nastao je na zajedničkom razumijevanju:

Ključna poruka

Upravljanje bioraznolikošću postaje efikasno samo kada su građani i zainteresovane strane aktivni partneri – a ne pasivni primaoci – politika zaštite okoliša.

U šest evropskih regiona partneri su identifikovali da konflikti korisnika, ograničen dijalog, oskudni finansijski resursi i nedostatak svijesti često otežavaju zaštitu bioraznolikosti.

Participacija je most između ekoloških ambicija i praktične implementacije.

Ovaj praktični vodič pruža konkretnu podršku trima ciljnim grupama da postanu aktivni partneri u oblikovanju ekoloških politika:

- **Građani**
- **Nevladine organizacije (NVO)**
- **Donosioci odluka**

Svaka grupa ima različite motivacije, odgovornosti i koristi — ali sve dijele zajednički interes: održivo, legitimno i otporno upravljanje bioraznolikošću.

Zašto je upravljanje bioraznolikošću važno

Upravljanje bioraznolikošću nije samo zaštita vrsta ili obnova staništa.

Radi se o tome kako društva donose odluke o upravljanju zemljištem, vodom, ekosistemima i prirodnim resursima na pravedan, informisan i održiv način.

Ove odluke često uključuju suprotstavljene interese, ekonomske pritiske, kulturne tradicije i društvena očekivanja. Budući da politike bioraznolikosti direktno utiču na zajednice, egzistenciju i lokalni identitet, one ne mogu biti efikasne ako su osmišljene i provedene bez smislenog učešća javnosti.

Učešće može imati različite oblike. U nekim slučajevima građani se konsultuju i pozivaju da izraze svoje mišljenje prije donošenja odluka. U naprednijim modelima, zainteresovane strane učestvuju u zajedničkom dizajniranju rješenja, zajedničkoj implementaciji mjera ili čak zajedničkom upravljanju zaštićenim područjima. Suštinski element je da je učešće smisljeno, organizovano i povezano sa stvarnim procesima donošenja odluka.

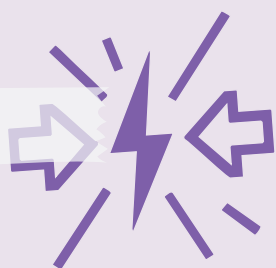
Za CIBioGo partnerstvo, participativno upravljanje nije apstraktna teorija upravljanja. To je praktičan odgovor na stvarne izazove identifikovane u partnerskim regionima, uključujući konflikte korisnika u zaštićenim područjima, ograničenu svijest o pitanjima bioraznolikosti, otpor prema mjerama zaštite i fragmentiran dijalog između institucija i zajednica.

Zašto je participativno upravljanje korisno za bioraznolikost

Participativno upravljanje poboljšava rezultate u oblasti bioraznolikosti na nekoliko važnih načina.

Prvo, poboljšava kvalitet donošenja odluka. Lokalne zajednice često posjeduju vrijedna ekološka znanja zasnovana na dugoročnom posmatranju pejzaža, ponašanja vrsta i tradicionalnih praksi korištenja zemljišta. Kada se ovo znanje kombinuje sa naučnim istraživanjem i stručnim politikama, odluke postaju kontekstualno osjetljivije i realističnije. Osim toga, participativno praćenje poboljšava dostupnost podataka i jača zaštitu vrsta.

Drugo, participativni procesi smanjuju konflikte. Mjere zaštite bioraznolikosti često utiču na poljoprivrednike, šumare, ribare, turističke operatore i infrastrukturne investitore. Kada se ograničenja uvode bez prethodnog dijaloga, mogu se percipirati kao nepravedna ili nametnuta odozgo. Međutim, kada su pogođene grupe uključene rano u proces, kompromisi se mogu otvoreno razmatrati, alternativna rješenja istraživati i dogovori razvijati. To značajno smanjuje otpor i povećava prihvatanje.

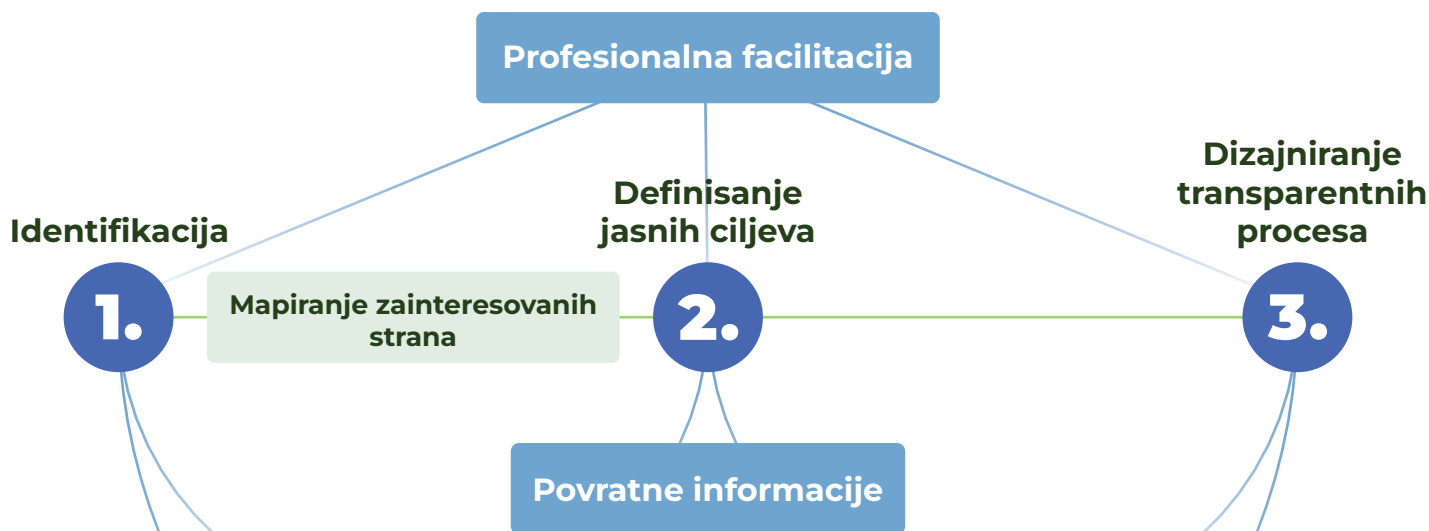
Treće, participativno upravljanje jača povjerenje javnosti. Transparentan dijalog pokazuje da su institucije spremne da slušaju i prilagođavaju se. To gradi legitimnost i smanjuje dezinformacije ili polarizaciju oko ekoloških pitanja. Dugoročno, povjerenje je jedan od najvažnijih faktora koji određuju uspjeh politika bioraznolikosti.

Na kraju, učešće poboljšava implementaciju. Politike koje su zajednički kreirane vjerovatnije će se poštovati i dobrovoljno podržavati. U oblastima kao što su upravljanje područjima Natura 2000, agro-ekološke mjere ili urbano planiranje bioraznolikosti, dobrovoljno pridržavanje i angažman zajednice su ključni za dugoročni uspjeh.

Participativno upravljanje stoga istovremeno donosi ekološke, društvene i institucionalne koristi.

Kako se participativno upravljanje bioraznolikostom odvija u praksi

Efikasno participativno upravljanje zahtijeva pažljivu pripremu i strukturiran dizajn. Ono se ne dešava automatski.

Prvi korak je identifikacija tko treba da bude uključen. To zahtijeva mapiranje zainteresovanih strana kako bi se osiguralo da su sve relevantne grupe zastupljene, uključujući one koje su često marginalizovane ili nedovoljno zastupljene.

Poljoprivrednici, lokalni stanovnici, nevladine organizacije (NVO), poslovni akteri, naučnici i općinske vlasti mogu imati legitimne interese u odlukama o bioraznolikosti.

Drugi korak je definisanje jasnih ciljeva. Mora biti transparentno da li participacija ima za cilj informisanje, konsultacije, zajedničko dizajniranje ili zajedničko odlučivanje.

Nerealna očekivanja mogu narušiti povjerenje, pa je jasnoća o obimu uticaja ključna. Definišite konkretne ciljeve koji su lako razumljivi i obavezite se na njih.

Treći korak uključuje dizajniranje transparentnih procesa. Vremenski okviri, odgovornosti, komunikacijski kanali i kriteriji donošenja odluka trebaju biti jasno komunicirani.

Pristupačan jezik i inkluzivni formati ključni su za osiguravanje smislenog učešća.

Profesionalno vođenje procesa često ima odlučujuću ulogu. Neutralni moderatori mogu pomoći u balansiranju odnosa moći, upravljanju konfliktima i osiguravanju da diskusije ostanu konstruktivne.

Na kraju, povratne informacije su neophodne. Učesnici moraju vidjeti kako su njihovi doprinosi uticali na konačnu odluku.

Kada doprinos nestane bez objašnjenja, participacija postaje simbolična i povjerenje se narušava.

Kada su povratne informacije vidljive i transparentne, povjerenje u sistem upravljanja se povećava.

Šta participativni alati mogu uraditi

– poruka CIBioGo partnera

-
- Prikupljanje inputa i preporuka putem anketa
 - Identifikovati i prioritetizirati potrebe.
 - Olakšati komunikaciju
 - Pomoći u dubljem razumijevanju problema
 - Nevladine organizacije (NVO) i zagovarači projekta mogu djelovati kao mostovi tj. poveziivači između zainteresiranih strana
 - Jačati povjerenje u lokalnu administraciju

Zašto je participativno upravljanje važno za CIBioGo partnerstvo

Za CIBioGo partnere, participativno upravljanje predstavlja strateški instrument za rješavanje konkretnih regionalnih izazova.

Bilo da se radi o upravljanju invazivnim vrstama, poljoprivrednim zemljištima visoke prirodne vrijednosti, pritisku posjetilaca u zaštićenim područjima ili urbanom planiranju bioraznolikosti, zajednički imenitelj je potreba za saradnjom.

Jačanjem participativnog upravljanja, CIBioGo regioni mogu transformisati zaštitu bioraznolikosti iz regulatorne obaveze u zajednički društveni projekat.

Ovo poglavlje pruža konceptualnu i praktičnu osnovu za sljedeća tri dijela ovog vodiča, koji se bave specifičnim ulogama i koristima participacije za građane, nevladine organizacije i donosiocce odluka.

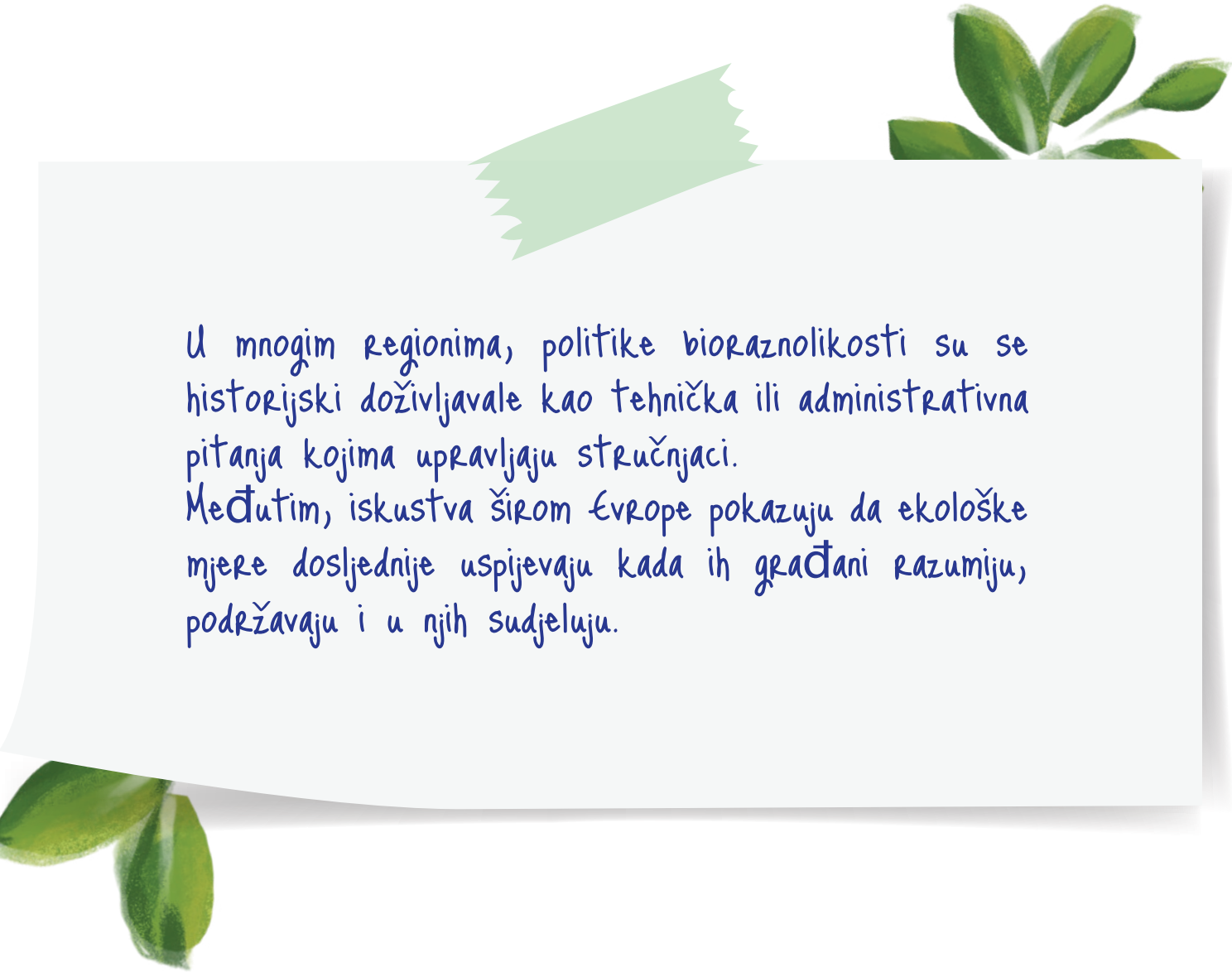
Učešće

DIO I:

UČEŠĆE GRAĐANA

Vaša uloga u zaštiti bioraznolikosti i zašto je važna

Građani nisu vanjski posmatrači upravljanja bioraznolikošću. Oni su direktno pogođeni politikama bioraznolikosti, a njihove svakodnevne odluke utiču na ekosisteme na više načina. Participativno upravljanje prepoznaje da mi – građani – nismo samo korisnici zaštite okoliša, već i njeni su-kreatori.

U mnogim regionima, politike bioraznolikosti su se historijski doživljavale kao tehnička ili administrativna pitanja kojima upravljaju stručnjaci.

Međutim, iskustva širom Evrope pokazuju da ekološke mjere dosljednije uspijevaju kada ih građani razumiju, podržavaju i u njih sudjeluju.

Za CIBioGo partnerstvo, osnaživanje građana stoga nije komunikacijska vježba — to je strategija upravljanja.

Zašto je učešće strateški važno za građane

Bioraznolikost utiče na osnovne aspekte svakodnevnog života. Ono oblikuje proizvodnju hrane, reguliše klimu, štiti vodne resurse i obezbjeđuje prostore za rekreaciju. Kada bioraznolikost opada, zajednice osjećaju opipljive posljedice, od povećanog rizika od poplava do smanjene otpornosti poljoprivrede.

Transparentne i društveno legitimne odluke:

Odluke koje se odnose na korištenje zemljišta, zaštićena područja ili ekološka ograničenja direktno utiču na lokalne zajednice. Uključivanje građana osigurava da takve odluke budu transparentne i društveno legitimne.

Transfer znanja:

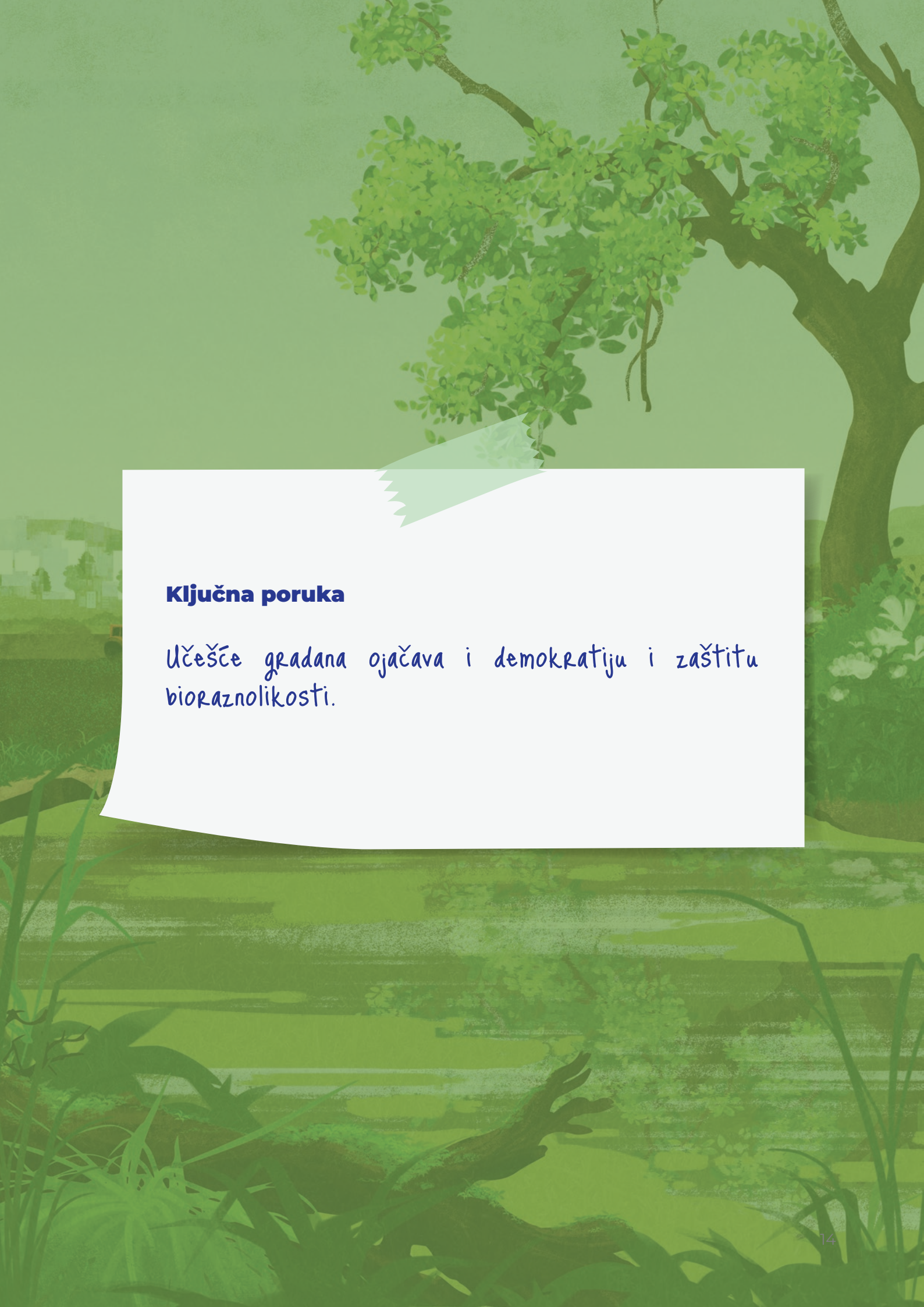
Pored toga, građani posjeduju lokalno znanje koje nadopunjuje naučnu ekspertizu. Zapažanja o prisustvu vrsta, sezonskim promjenama ili obrascima korištenja zemljišta mogu pružiti vrijedne uvide za planiranje bioraznolikosti.

Promjena ponašanja:

Kada pojedinci učestvuju u diskusijama o bioraznolikosti, stiču dublje razumijevanje ekoloških međuzavisnosti i političkih kompromisa. Ovo znanje doprinosi održivijim izborima ponašanja.

Ključna poruka

Učešće građana ojačava i demokratiju i zaštitu
bioraznolikosti.

Kako građani mogu zagovarati njihovo veće učešće

Građani koji se zalažu za participativno upravljanje mogu naglasiti nekoliko snažnih argumenata.

Prvo, učešće poboljšava kvalitet politika. Lokalno iskustvo može otkriti praktične izazove koji možda nisu vidljivi u centralizovanim procesima planiranja.

To vodi ka realističnijim i provedivim mjerama.

Drugo, učešće sprječava konflikte. Kada su zajednice uključene na vrijeme, problemi se mogu riješiti prije nego što dođe do eskalacije protivljenja.

Rani dijalog često smanjuje rizik od polarizacije.

Treće, učešće povećava pravednost. Politike zaštite okoliša mogu uključivati kompromis između očuvanja i ekonomskih interesa.

Transparentne diskusije omogućavaju da se ti kompromisi otvoreno pregovaraju.

Na kraju, učešće gradi zajedničku odgovornost.

Zaštita bioraznolikosti postaje zajednički napor, a ne nametnuta obaveza.

Gdje i kako građani mogu učestvovati

Mogućnosti učešća variraju u zavisnosti od regiona, ali obično uključuju javne konsultacije, forume zainteresovanih strana, inicijative građanske nauke, lokalna ekološka udruženja i zajedničke dijaloge o planiranju korištenja zemljišta ili strategijama očuvanja.

Građani se mogu uključiti na sljedeće načine:

- **Učešće na konsultativnim sastancima**
- **Slanje povratnih informacija tokom javnih konsultacija**
- **Pridruživanje ekološkim nevladinim organizacijama (NVO)**
- **Doprinos monitoringu bioraznolikosti**
- **Podrška lokalnim kampanjama podizanja svijesti**

U CIBioGo regionima, uspješno učešće građana uključivalo je prijavljivanje invazivnih vrsta, učešće u programima monitoringa i angažman u diskusijama o zaštićenim područjima.

Učešće ne zahtijeva tehničku stručnost. Ono što je važno jeste informisano uključivanje i konstruktivan dijalog.

Akcijski put

Pročitaj ovo poglavlje ako si GRAĐANIN koji želi biti uključen ILI DONOSILAC ODLUKA koji želi uključiti građane!

Praktični koraci za uključivanje građana u upravljanje bioraznolikošću.

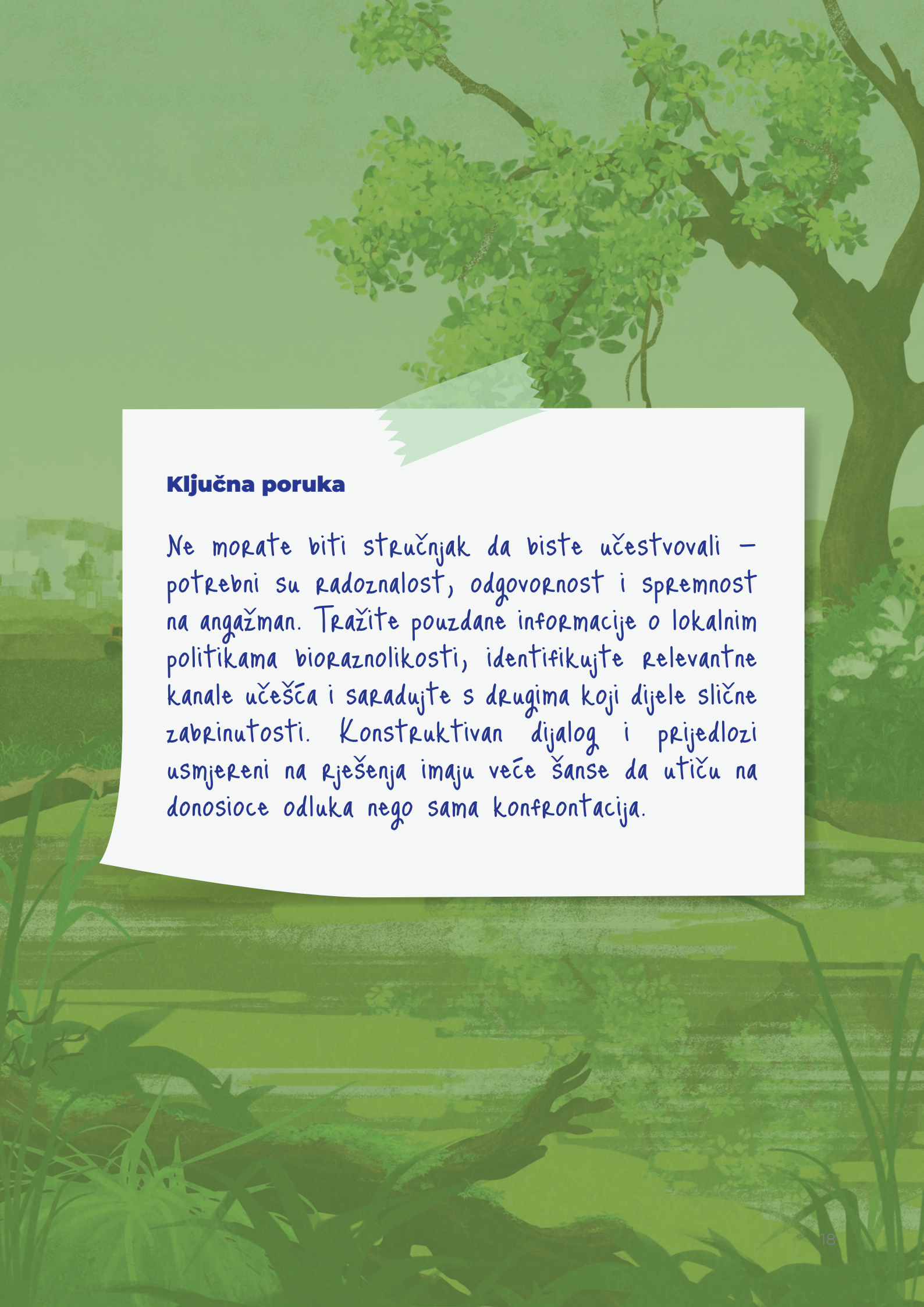
Učešće postaje smisleno kada se pretvori u jasnu akciju.

Sljedeći putevi pružaju strukturisane smjernice i za građane koji žele da se uključe i za javne vlasti koje ih žele efikasno uključiti.

Ako sam građanin: Kako se mogu uključiti i napraviti razliku?

Uključivanje u upravljanje bioraznolikošću ne zahtijeva tehničku stručnost. Potrebni su svijest, priprema i konstruktivan angažman. Sljedeći koraci mogu pomoći građanima da učestvuju efikasno i odgovorno.

Etapla	Akcija	Zašto je to važno za upravljanje biodiverzitetom?
☐ Razumjeti lokalni kontekst	Identifikujte aktuelne izazove u oblasti biodiverziteta, politike, zaštićena područja ili razvojne planove u vašem regionu.	Informisano učešće povećava kredibilitet i uticaj.
☐ Identifikovati trenutke donošenja odluka	Pratite javne konsultacije, javne rasprave, procese strateškog planiranja, sjednice općinskih vijeća ili sesije zajedničkog kreiranja rješenja.	Učešće je najefikasnije prije nego što se odluke konačno donesu.
☐ Povezati se s drugima	Pridružite se lokalnim nevladinim organizacijama, grupama u zajednici ili neformalnim mrežama koje se bave pitanjima zaštite okoliša.	Zajednički glas ima veću težinu od pojedinačnih mišljenja.
☐ Formulisati konstruktivne prijedloge	Predlažite rješenja usmjerena na konkretne rezultate, umjesto da samo izražavate zabrinutost.	Donosioci odluka bolje reaguju na izvodljive alternative.
☐ Koristiti više kanala za učešće	Učestvujte na javnim forumima, dostavljajte pisane komentare, uključite se u građansku nauku ili prisustvujte radionicama.	Različiti kanali povećavaju vidljivost i uticaj.
☐ Osigurati praćenje i tražiti povratne informacije	Pitajte na koji način je vaš doprinos uzet u obzir i koje su promjene napravljene.	Povratne informacije jačaju transparentnost i povjerenje.
☐ Ostanite uključeni i nakon jednog događaja	Učešće je kontinuiran proces, a ne samo jedan sastanak.	Dugoročno uključivanje gradi kredibilitet i trajni uticaj.

Ključna poruka

Ne morate biti stručnjak da biste učestvovali – potrebni su radoznalost, odgovornost i spremnost na angažman. Tražite pouzdane informacije o lokalnim politikama bioraznolikosti, identifikujte relevantne kanale učešća i saradujte s drugima koji dijele slične zabrinutosti. Konstruktivan dijalog i prijedlozi usmjereni na rješenja imaju veće šanse da utiču na donosiocje odluka nego sama konfrontacija.

Ako sam donosilac politika i želim efikasno uključiti građane

Kreiranje pristupačnih kanala učešća i jasnih komunikacijskih materijala može značajno povećati angažman građana. Javne vlasti imaju ključnu ulogu u stvaranju okruženja koje omogućava učešće. Smisleno uključivanje zahtijeva strukturu, jasnoću i transparentnost.

Kroz zajedničko promišljanje i međuregionalnu razmjenu, CIBioGo partneri su identifikovali zajednički skup izazova s kojima se građani širom Evrope suočavaju u procesima upravljanja bioraznolikošću:

„Procesi su
previše tehnički.“

„Ne znam kako da
se uključim.“

„Moje mišljenje neće
ništa promijeniti.“

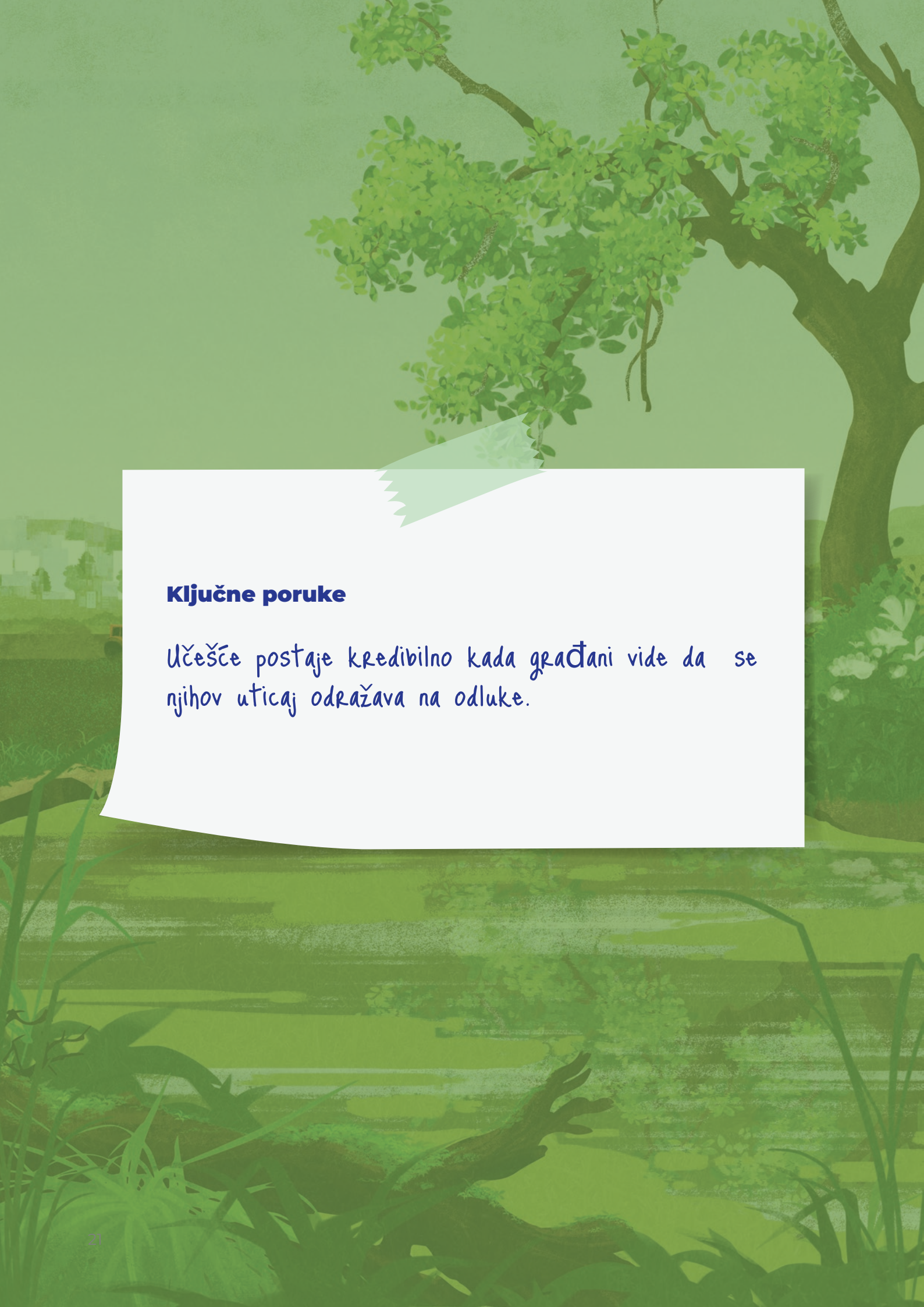
„Ne vidim konkretne
koristi.“

„Nemam vremena ili
informacija.“

„Ne vjerujem javnim
institucijama.“

Prilikom planiranja vaših aktivnosti, pokušajte da odgovorite na ove izazove.

Etapa	Akcija	Zašto je to važno za upravljanje bioraznolikosti?
☐ Mapirajte zainteresirane strane od samog početka	Identificirajte sve relevantne grupe, uključujući marginalizirane ili manje vidljive aktere.	Rano uključivanje pomaže da se izbjegne kasniji otpor.
☐ Jasno definirajte nivo i cilj učešća	Jasno saopćite da li je proces informativan, konsultativan ili zasnovan na zajedničkom donošenju odluka.	Upravljanje očekivanjima pomaže da se izbjegnu razočaranje i frustracija.
☐ Osigurajte dostupne i razumljive informacije	Koristite jasan jezik i vizuelna objašnjenja pitanja vezanih za biodiverzitet i povezanih kompromisa te omogućite pristupačne kanale informiranja.	Pristupačnost doprinosi širem <u>učešću</u> .
☐ Osigurajte nepristrasno moderiranje	Angažujte obučene moderatore za složene rasprave ili rasprave u kojima postoji mogućnost sukoba.	Uravnotežen dijalog jača pravičnost i povjerenje.
☐ Osigurajte dovoljno vremena	Predvidite realne rokove za dostavljanje komentara i vođenje dijaloga	Prebrzo provedene konsultacije narušavaju vjerodostojnost procesa.
☐ Pokažite kako su pristigli prijedlozi i komentari iskorišteni	Objavite sažetke koji prikazuju na koji su način doprinosi građana utjecali na konačne odluke.	Transparentnost jača legitimitet procesa.
☐ Institucionalizirajte učešće	Ugradite mehanizme konsultacija u redovne cikluse kreiranja i provođenja javnih politika.	<u>Kontinuitet doprinosi razvoju participativne kulture.</u>

Ključne poruke

Učešće postaje kredibilno kada građani vide da se njihov uticaj odražava na odluke.

Učešće

DIO II:

UČEŠĆE NE VLADINIH ORGANIZACIJA (NVO)

Vaša uloga u zaštiti bioraznolikosti i zašto je važna

Nevladine organizacije (NVO) mogu igrati različite uloge u upravljanju bioraznolikošću koje podstiču saradnju između građana i donosilaca odluka, kao i planiranje i implementaciju aktivnosti.

One su ključni posrednici između institucija i zajednica: olakšavaju dijalog i omogućavaju promjene. Često kombinuju naučna znanja, lokalne (grassroots) veze i kapacitet zagovaranja. Zbog toga NVO mogu djelovati kao nositelji procesa,

U mnogim evropskim regionima, nevladine organizacije su imale ključnu ulogu u unapređenju agendi bioraznolikosti. Međutim, njihov uticaj u velikoj mjeri zavisi od dva faktora: 1. na nivou vlasti – da li okviri participativnog upravljanja omogućavaju smisleno uključivanje u procese donošenja odluka. 2. na organizacijskom nivou – da li su njihovi stavovi zasnovani na i zagovaraju naučno potkrijepljene argumente. Cilj je razviti oba nivoa – vladine strukture i organizacijsku stručnost i kredibilitet – i preći sa zagovaranja na strukturisano partnersko kreiranje politika.

Nevladine organizacije su često:

- **Nositelji stručno vođenih procesa**
- **Prevodioci – prevođenje tehničkog jezika**
- **Graditelji povjerenja – upravljanje konfliktima**
- **Mobilizatori – uključivanje mladih i influensera**

Zašto je učešće strateški važno za nevladine organizacije (NVO)

Strateški razvoj:

Učešće jača stratešku poziciju nevladinih organizacija. Kada su organizacije uključene u strukturisane političke dijaloge, dobijaju direktan pristup prostorima donošenja odluka. To poboljšava njihovu sposobnost da oblikuju ishode, a ne samo da na njih reaguju.

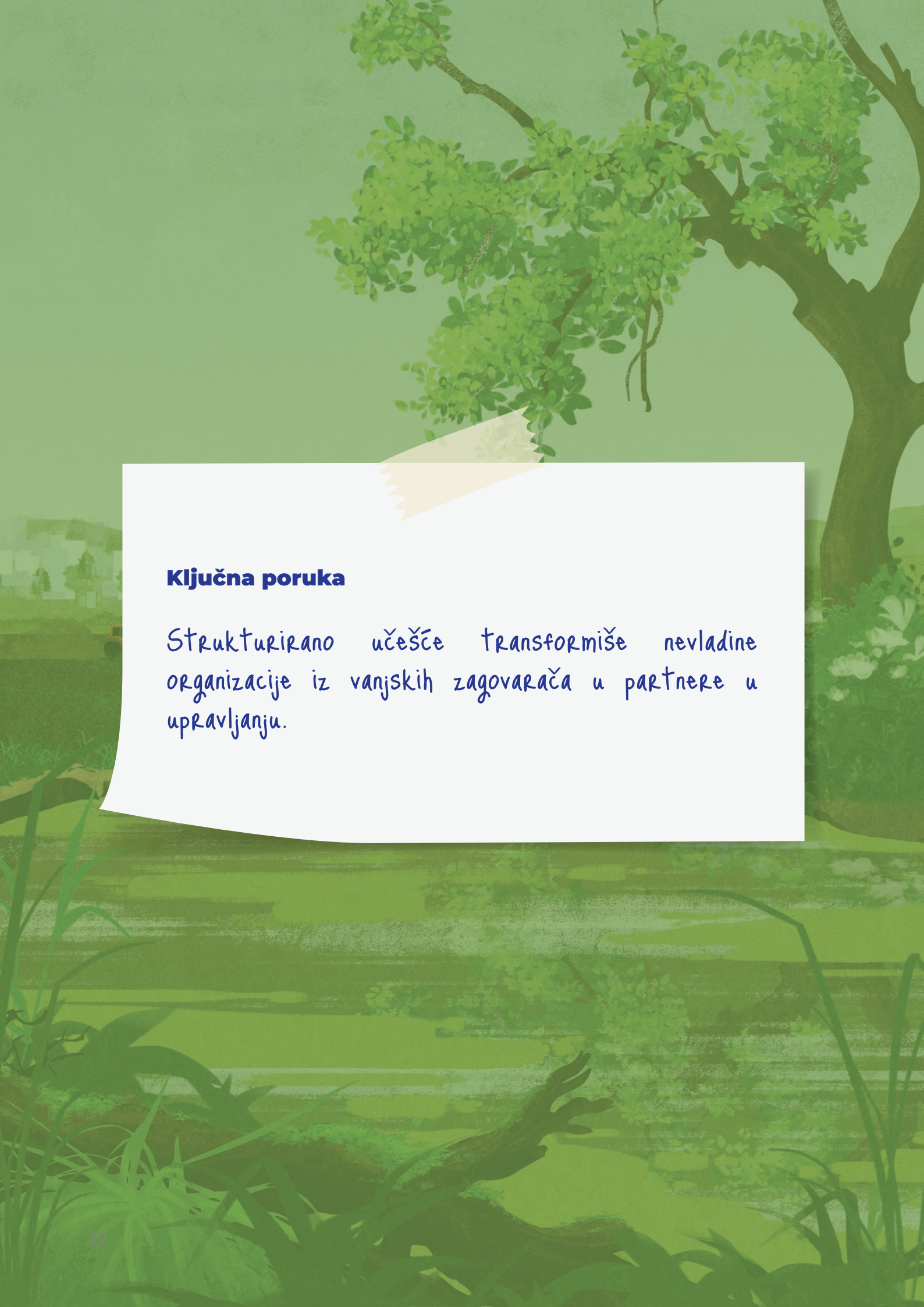
Kredibilitet:

Učešće također povećava kredibilitet. Kada NVO doprinose konstruktivno razvoju politika, percipiraju se kao odgovorni partneri, a ne kao opozicioni akteri.

Učenje i razvoj:

Participativni okviri stvaraju prilike za organizacijsko učenje i umrežavanje. Saradnja s vlastima, istraživačima i lokalnim zajednicama proširuje ekspertizu i savezništva.

Ključna poruka

Strukturirano učešće transformiše nevladine organizacije iz vanjskih zagovarača u partnere u upravljanju.

Kako se nevladine organizacije (NVO) mogu zalagati za participativno upravljanje bioraznolikošću

Prvo, NVO mogu predstaviti učešće kao alat za unapređenje efikasnosti politika. Mogu pokazati kako uključivanje zainteresovanih strana smanjuje otpor u implementaciji i jača ekološke rezultate.

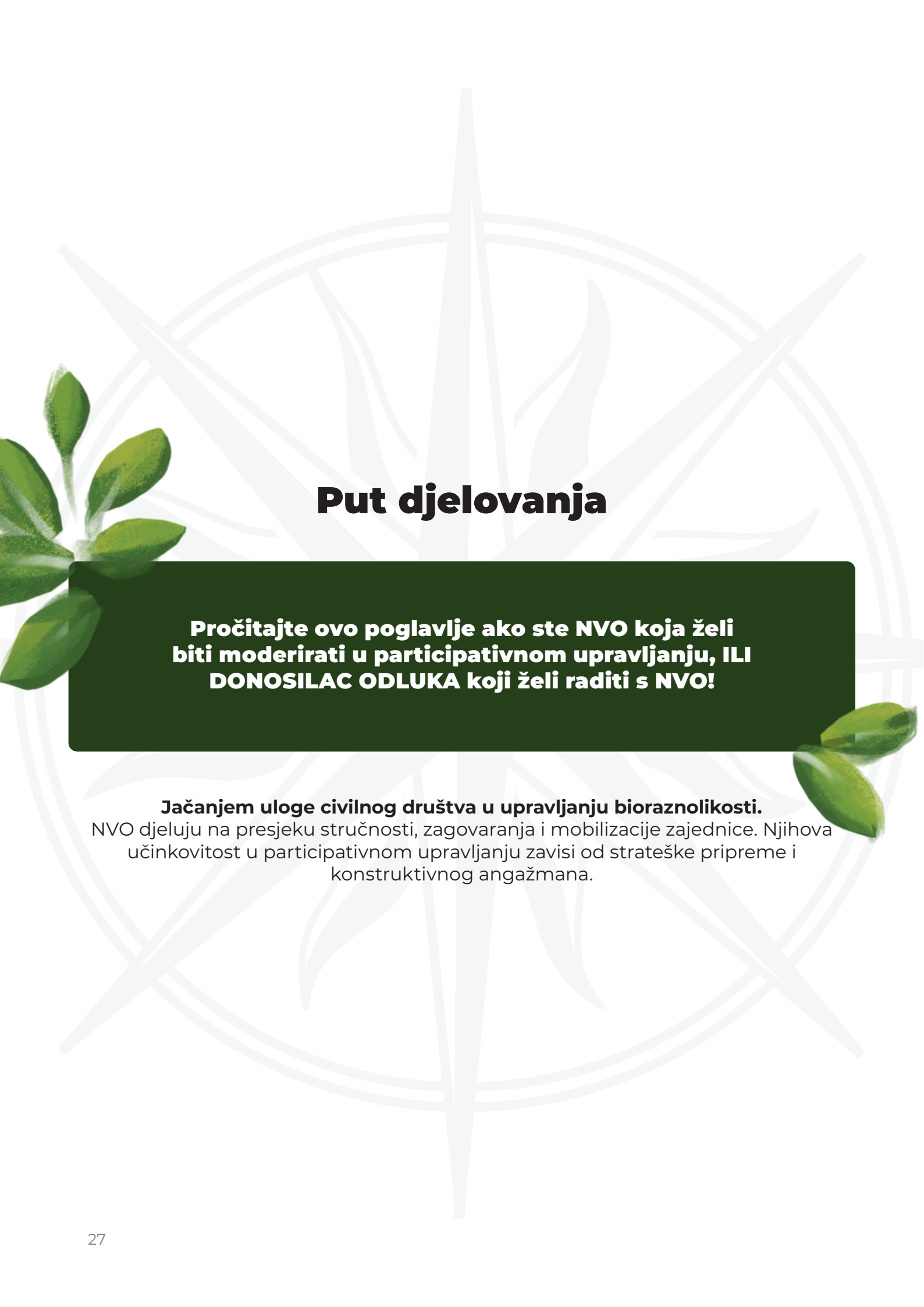
Drugo, mogu istaknuti važnost građanske nauke i decentraliziranog monitoringa u unapređenju podataka o bioraznolikosti. Kontrola invazivnih vrsta, obnova staništa i sistemi ekosistemskih usluga imaju koristi od širokog društvenog učešća.

Treće, NVO se mogu pozvati na evropske političke trendove koji naglašavaju participativno upravljanje, čime se jača legitimnost njihovih zahtjeva.

Gdje i kako NVO mogu učestvovati

NVO mogu učestvovati kroz formalne odbore zainteresovanih strana, tematske radne grupe, javne konsultacije i pilot projekte participacije. Gdje su institucionalni okviri slabi, NVO mogu same inicirati platforme za dijalog.

U CIBioGo regijama, NVO su uspješno olakšale programe ekološkog obrazovanja, posredovale u konfliktima korisnika i podržale inovativne modele finansiranja kao što su plaćanja za ekosistemske usluge. Stoga CIBioGo partneri vjeruju da podrška jačanju kapaciteta NVO može značajno unaprijediti kvalitet participativnog upravljanja bioraznolikošću.

Put djelovanja

**Pročitajte ovo poglavlje ako ste NVO koja želi
biti moderirati u participativnom upravljanju, ILI
DONOSILAC ODLUKA koji želi raditi s NVO!**

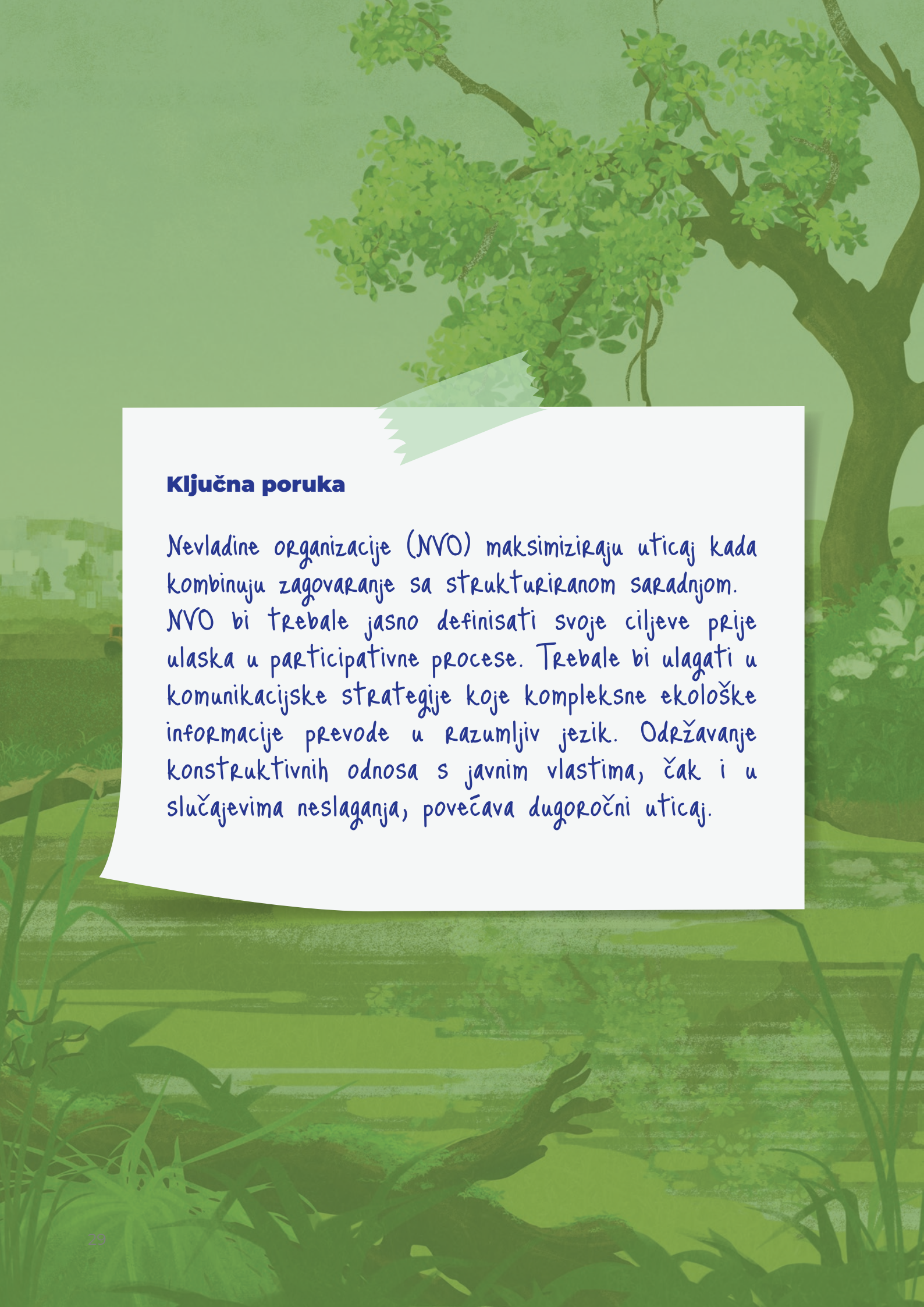
Jačanjem uloge civilnog društva u upravljanju bioraznolikosti.

NVO djeluju na presjeku stručnosti, zagovaranja i mobilizacije zajednice. Njihova učinkovitost u participativnom upravljanju zavisi od strateške pripreme i konstruktivnog angažmana.

Ako sam NVO kako da djelujem kao most između građana i institucija?

Smislen uticaj zahtijeva pripremu, kredibilitet i izgradnju koalicija.

Etapa	Akcija	Važnost
☐ Definirajte svoj strateški cilj	Razjasnite da li je vaš cilj podizanje svijesti, unapređenje politika, praćenje provedbe ili učešće u realizaciji aktivnosti.	Jasno definirani ciljevi jačaju usmjerenost i učinkovitost.
☐ Prikupite dokaze i podatke	Zasnivajte prijedloge na ekološkim podacima, studijama slučaja ili doprinosima zajednica.	Dokazi jačaju kredibilitet u političkom dijalogu.
☐ Izgradite saveze	Povežite se s drugim NVO-ima, grupama iz zajednice, istraživačima ili privrednim akterima.	Koalicije jačaju legitimitet i pregovaračku moć.
☐ Uključite se od samog početka političkih ciklusa	Pratite procese planiranja i djelujte prije nego što odluke budu konačno donesene.	Rano uključivanje smanjuje potrebu za naknadnim reakcijama i odbrambenim stavovima.
☐ Ponudite rješenja, a ne samo kritike	Predložite ostvarive alternative usklađene s ciljevima zaštite biodiverziteta.	Konstruktivni prijedlozi olakšavaju njihovo prihvatanje u okviru javnih politika.
☐ Održavajte profesionalan dijalog	Čak i kada postoje neslaganja, koristite komunikaciju koja je puna poštovanja i usmjerena na pronalaženje rješenja.	Dugoročni odnosi su važni za dobro upravljanje.
☐ Osigurajte praćenje i kontrolu	Pratite provedbu i procijenite da li se preuzete obaveze poštuju.	Učešće se ne završava u trenucima donošenja odluka.

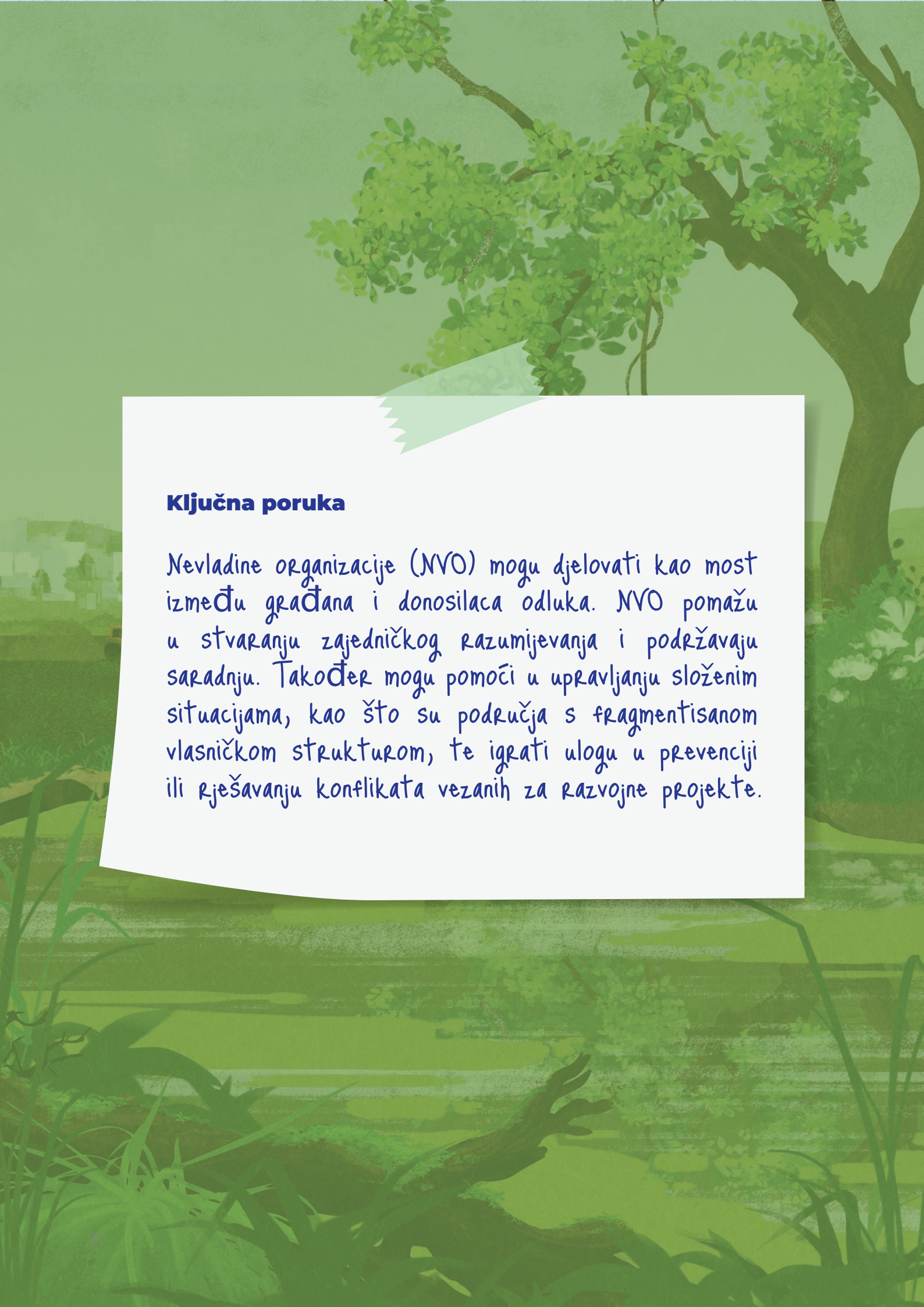
Ključna poruka

Nevladine organizacije (NVO) maksimiziraju uticaj kada kombinuju zagovaranje sa strukturiranom saradnjom. NVO bi trebale jasno definisati svoje ciljeve prije ulaska u participativne procese. Trebale bi ulagati u komunikacijske strategije koje kompleksne ekološke informacije prevode u razumljiv jezik. Održavanje konstruktivnih odnosa s javnim vlastima, čak i u slučajevima neslaganja, povećava dugoročni uticaj.

Ako sam donosilac odluka i želim efikasno sarađivati s NVO

Saradnja s NVO može unaprijediti rezultate u bioraznolikosti kada se vodi transparentno i strateški.

Etapa	Akcija	Važnost
☐ Prepoznajte NVO-e kao partnere u znanju	Uvažite njihovu stručnost i iskustvo s terena.	Međusobno poštovanje izgrađuje povjerenje.
☐ Uključite NVO-e od samog početka	Pozovite ih već u fazi definiranja problema, a ne samo tokom konsultacija.	Rani dijalog smanjuje protivljenje.
☐ Osigurajte transparentne procese odabira	Izbjegavajte percepciju favoriziranja ili isključivanja.	Transparentnost štiti institucionalni kredibilitet.
☐ Jasno definirajte uloge i odgovornosti	Precizno odredite očekivanja u pogledu učešća.	Jasno definirani mandati pomažu u izbjegavanju nesporazuma.
☐ Podržite jačanje kapaciteta	Osigurajte obuke ili manje grantove kako bi se ojačali kapaciteti za učešće.	Snažnije NVO-e mogu učinkovitije doprinosti.
☐ Osigurajte povratne informacije o doprinosima	Pokažite na koji su način prijedlozi i doprinosi NVO-a utjecali na odluke.	Povratne informacije jačaju saradnju.
☐ Institucionalizirajte platforme za dijalog	Uspostavite redovne konsultativne forume ili savjetodavne grupe.	Kontinuitet doprinosi stabilnim partnerstvima.

Ključna poruka

Nevladine organizacije (NVO) mogu djelovati kao most između građana i donosilaca odluka. NVO pomažu u stvaranju zajedničkog razumijevanja i podržavaju saradnju. Također mogu pomoći u upravljanju složenim situacijama, kao što su područja s fragmentisanom vlasničkom strukturom, te igrati ulogu u prevenciji ili rješavanju konflikata vezanih za razvojne projekte.

Učešće

DIO III:

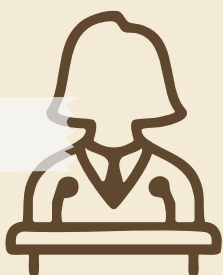
UČEŠĆE DONOSIOCA ODLUKA

Vaša uloga u zaštiti biodiverziteta i zašto je važna

Donosioci odluka imaju ključnu ulogu u osiguravanju da učešće ne bude samo simbolično, već sistemsko, te u stvaranju povoljnog političkog okruženja. Bez institucionalne podrške, participativno upravljanje ostaje fragmentirano i nedosljedno.

Kako bi politike u korist biodiverziteta bile uspješne, učešće mora biti ukorijenjeno u administrativnoj kulturi i ciklusima planiranja, čime se osigurava institucionalizirano učešće za postizanje boljih rezultata u oblasti biodiverziteta.

Zašto je učešće strateški važno za donosiocima odluka

Političke koristi:

Participativno upravljanje povećava prihvaćenost javnih politika i smanjuje vjerovatnoću pravnih sporova ili otpora javnosti. Unapređuje kvalitet donošenja odluka uključivanjem različitih perspektiva i izvora znanja. Institucionalizacija participacije smanjuje rizike tokom implementacije i jača dugoročnu održivost.

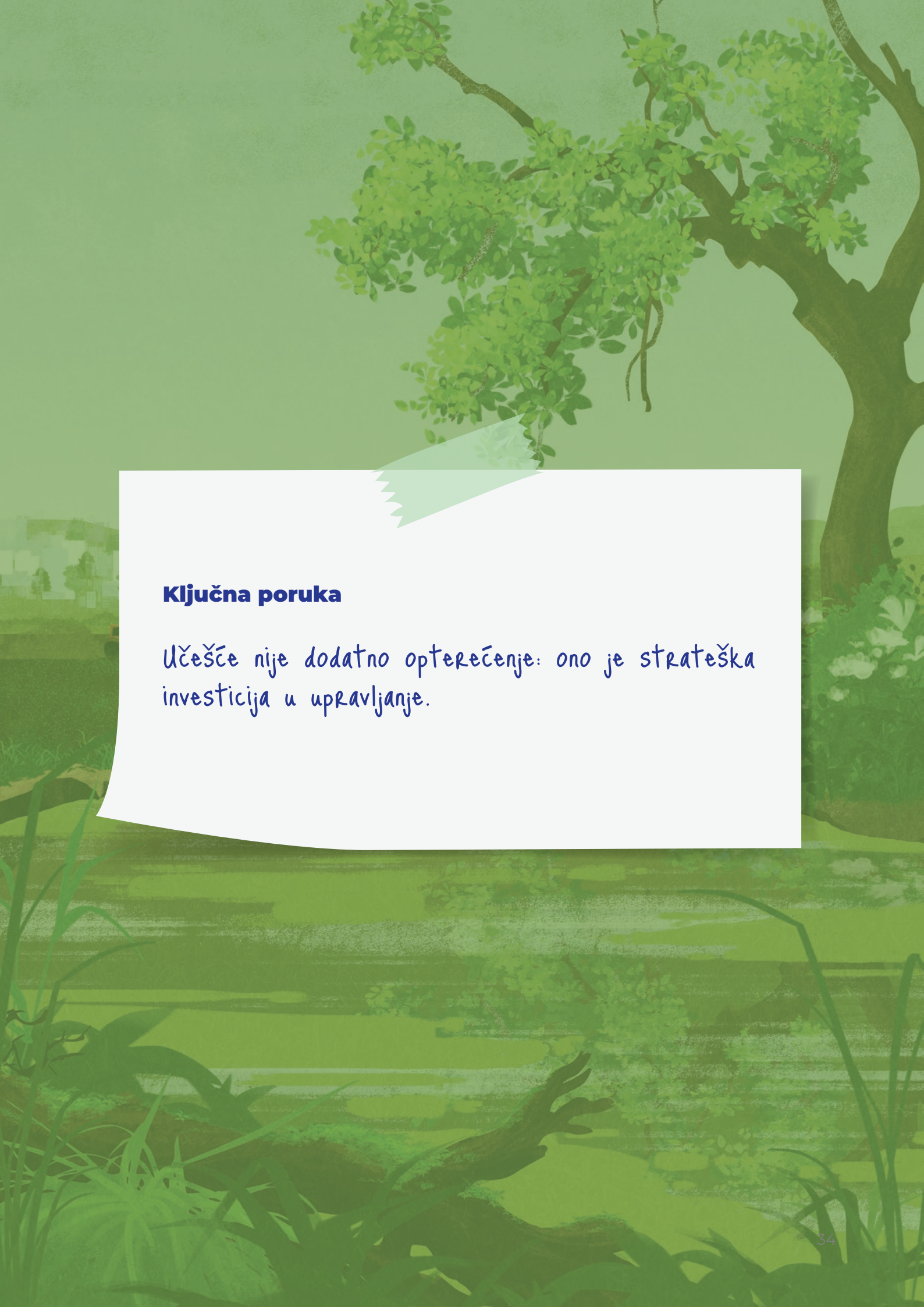
Izgradnja povjerenja:

Osim toga, učešće jača institucionalni legitimitet. Transparentni procesi povećavaju povjerenje javnosti i demokratsku odgovornost, istovremeno stvarajući snažniji lokalni identitet.

Usklađenost s politikama EU-a:

Sa strateškog stanovišta, participativni pristupi usklađeni su s pravcima evropske politike zaštite okoliša i podržavaju dugoročne ciljeve održivosti.

Ključna poruka

Učešće nije dodatno opterećenje: ono je strateška investicija u upravljanje.

Kako donosioci odluka mogu zagovarati participativno upravljanje biodiverzitetom?

Prvo, donosioci odluka mogu opravdati participativno upravljanje tako što će pokazati njegovu isplativost. Rano uključivanje zainteresiranih strana često pomaže u izbjegavanju konflikata i skupih kašnjenja.

Drugo, oni također mogu naglasiti da participativni procesi jačaju kreiranje politika zasnovanih na dokazima uključivanjem lokalnih zapažanja i stavova zajednice.

Treće, isticanje uspješnih regionalnih primjera, posebno studija slučaja CIBioGo, može podržati zagovaranje unutar institucija.

Gdje i kako donosioci odluka mogu učestvovati?

Kada je riječ o donosiocima odluka, potrebno je preuzeti inicijativu. Učešće treba uključiti već u ranim fazama političkih ciklusa i institucionalizirati ga kroz djelovanje i podršku donosilaca odluka.

Mapiranje zainteresiranih strana, transparentne komunikacijske strategije i strukturirani mehanizmi konsultacija predstavljaju ključne elemente ovog pristupa.

Obuka državnih službenika za facilitaciju i posredovanje u konfliktima poboljšava kvalitet procesa. Dodjela namjenskih resursa za participativne procese osigurava kontinuitet.

Mehanizmi povratnih informacija su od ključne važnosti. Učesnici moraju razumjeti na koji su način njihovi doprinosi utjecali na odluke.

Ključni aspekti za uključivanje građana i NVO-a:

- Koristiti razumljiv jezik
- Istaknuti ekonomske i društvene koristi
- Održavati biodiverzitet vidljivim
- Uspostaviti poveznicu s identitetom i kulturom
- Prepoznati doprinos građana i NVO
- Jasno definirati uloge i odgovornosti

Pravac djelovanja

Pročitajte ovo poglavlje ako ste DONOSILAC ODLUKA koji želi preći na djelovanje ILI ako ste GRAĐANIN/NVO koji želi uspostaviti kontakt s donosiocima odluka!

Institucionalizacija participativnog upravljanja biodiverzitetom

Donosioci odluka određuju da li će učešće ostati povremeno ili će postati sistemsko.

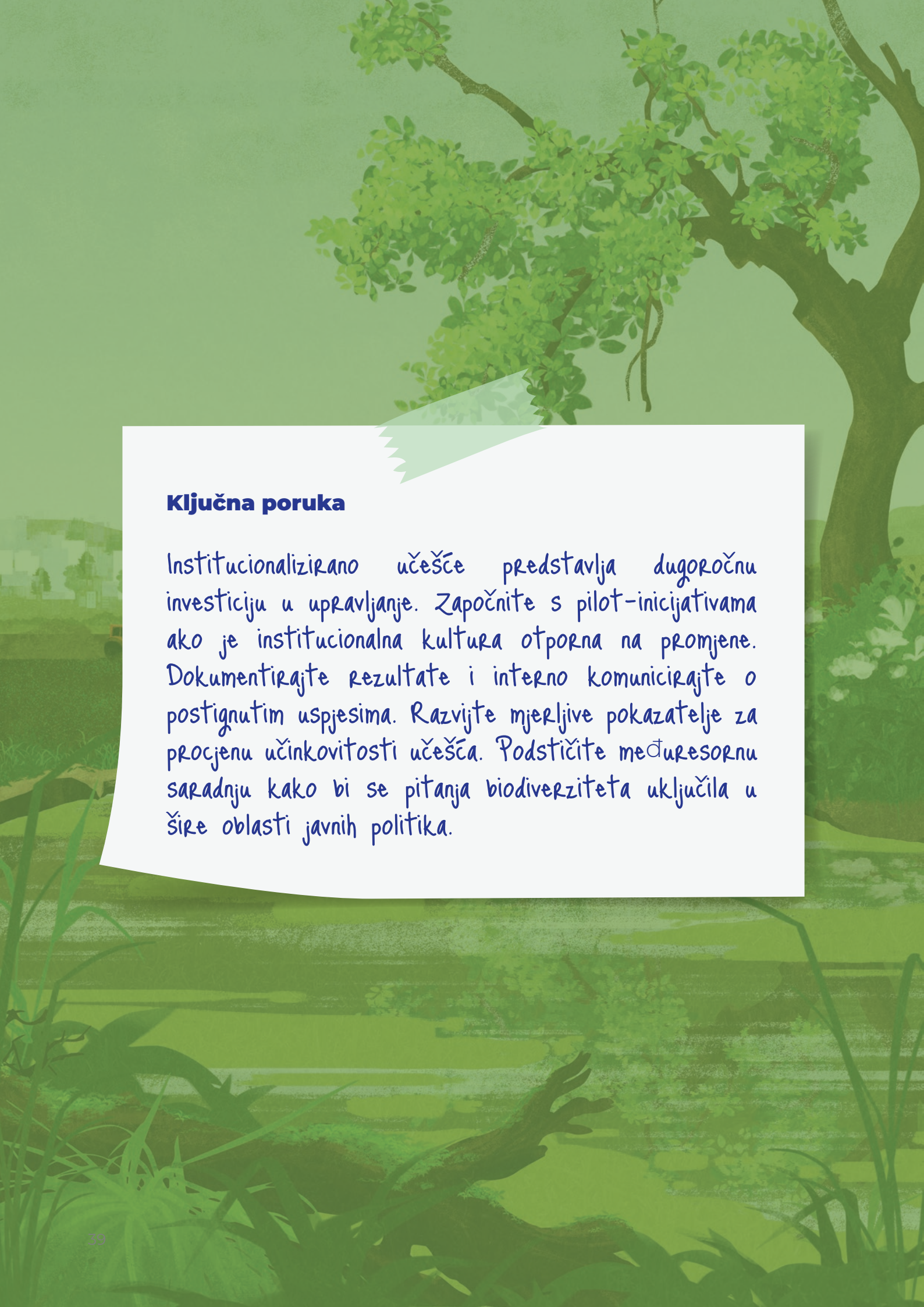
Zajednički izazovi s kojima se suočavaju donosioci odluka, a koji se mogu riješiti participativnim upravljanjem

- Dobiti podršku javnosti
- Znati ograničenja budžeta
- Troškovi i naponi
- Politički otpor
- Potreba za brzim rezultatima
- Složenost komunikacija
- Izvodljivost u pogledu upravljanja

Ako sam donosilac odluka, kako mogu podstaći učešće i dobiti podršku?

Uspostavljanje i ukorjenjivanje učešća zahtijeva političku volju, resurse i administrativnu posvećenost.

Etapla	Akcija	Važnost
☐ Uključite učešće u političke cikluse	Uključite zainteresirane strane od definiranja prioriteta do evaluacije.	Učešće ne smije biti naknadno dodana aktivnost.
☐ Dodijelite resurse	Obavezno izdvojite osoblje, vrijeme i budžet za participativne procese. Participativno upravljanje ne znači nužno velika ulaganja (u osoblje i finansijska sredstva) – među primjerima dobre prakse treba pronaći rješenja koja su efikasna i u pogledu troškova i angažmana.	Učinkovito učešće zahtijeva ulaganja.
☐ Izradite jasne smjernice	Uspostavite interne procedure za konsultacije i zajedničko oblikovanje rješenja.	Standardizacija jača dosljednost.
☐ Obučite državne službenike	Organizujte obuke za facilitaciju i upravljanje konfliktima.	Kompetentna facilitacija poboljšava rezultate.
☐ Uspostavite mehanizme povratnih informacija	Objavite izvještaje koji objašnjavaju na koji su način doprinosi utjecali na odluke.	Transparentnost jača povjerenje.
☐ Testirajte inovativne pristupe	Eksperimentirajte s modelima zajedničkog upravljanja ili građanske nauke radi zajedničkog oblikovanja rješenja u određenim oblastima.	Inovacije jačaju otpornost upravljanja, a pilot-projekti omogućavaju brže postizanje rezultata.
☐ Procijenite i prilagodite pristup	Koristite pokazatelje za procjenu učinkovitosti učešća.	Kontinuirano poboljšanje jača kredibilitet.

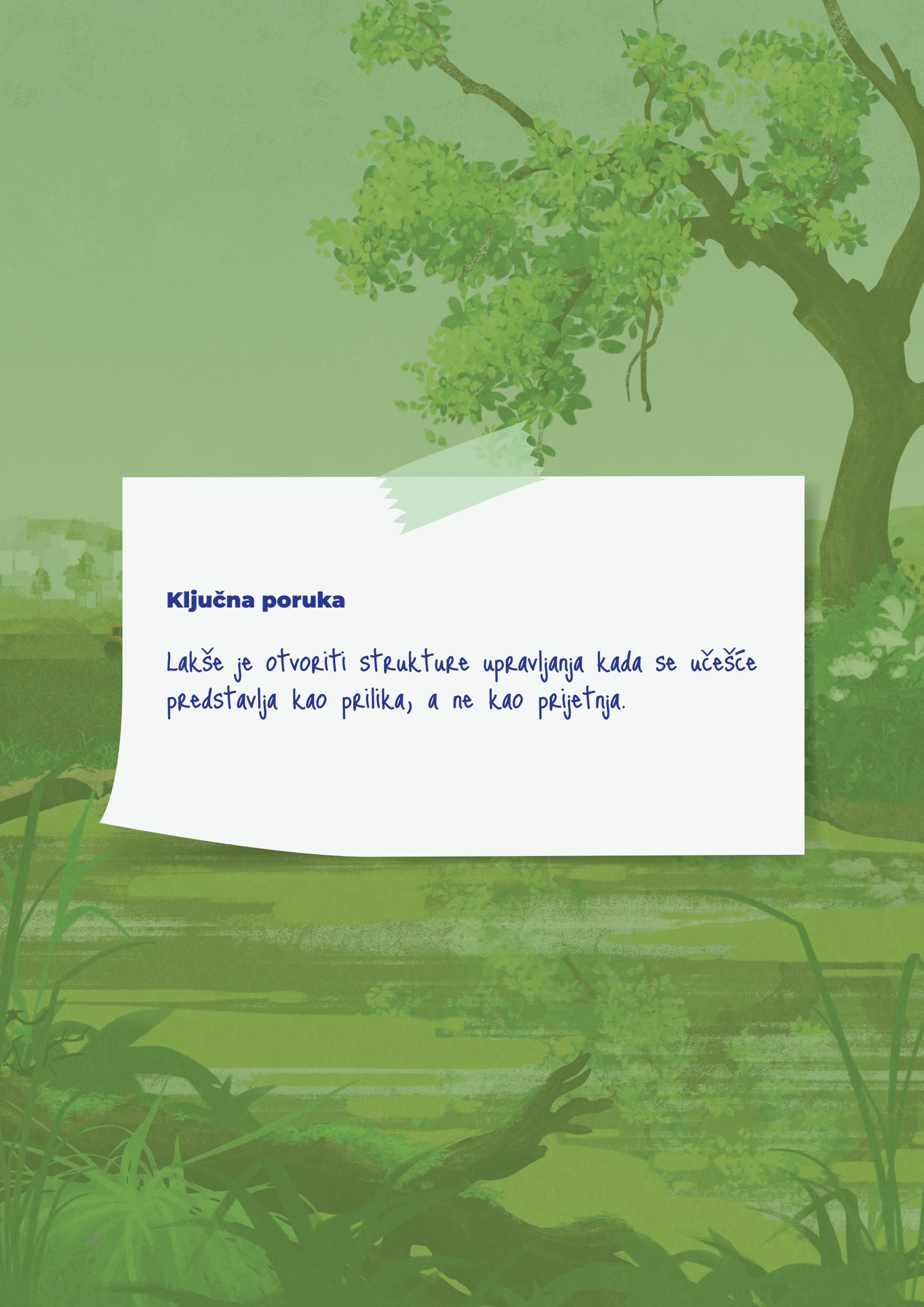
Ključna poruka

Institucionalizirano učešće predstavlja dugoročnu investiciju u upravljanje. Započnite s pilot-inicijativama ako je institucionalna kultura otporna na promjene. Dokumentirajte rezultate i interno komunicirajte o postignutim uspjesima. Razvijte mjerljive pokazatelje za procjenu učinkovitosti učešća. Podstičite međuresornu saradnju kako bi se pitanja biodiverziteta uključila u šire oblasti javnih politika.

Ako sam građanin ili NVO i želim „podstaći donosiocima odluka na djelovanje“

Podsticanje institucija da usvoje participativne prakse zahtijeva strateški okvir.

Etapa	Akcija	Važnost
☐ Predstavite uspješne primjere	Istaknite dobre regionalne ili evropske prakse.	Činjenice zasnovane na dokazima smanjuju percepciju rizika.
☐ Istaknite odnos troškova i koristi	Naglasite prevenciju konflikata i poboljšanje provedbe.	Administrativna logika daje prednost učinkovitosti.
☐ Pozovite se na strateške prioritete EU-a	Connect participation to EU Biodiversity Strategy goals.	Aligning with EU priorities increases legitimacy.
☐ Predložite pilot-inicijative	Suggest small-scale participatory experiments.	Incremental steps reduce resistance.
☐ Predložite saradnju	Predstavite učešće kao podršku, a ne kao suprotstavljanje.	Okvir partnerstva smanjuje defanzivni stav.
☐ Dokumentirajte rezultate	Široko predstavite pozitivne rezultate.	Uspjesi stvaraju zamah.
☐ Zagovarajte institucionalizaciju	Podstičite uspostavljanje formalnih procedura za uključivanje i angažman.	Sistemske promjene zahtijevaju formalnu integraciju.

Ključna poruka

Lakše je otvoriti strukture upravljanja kada se učešće predstavlja kao prilika, a ne kao prijetnja.

STUDIJA SLUČAJA

Sudjelovanje u upravljanju bioraznolikosti u praksi

Svaki slučaj prikazuje kako učesnici doprinose zaštiti bioraznolikosti i poboljšanju politika.

Alati za sudjelovanje koji djeluju

– vidi studije slučaja ispod

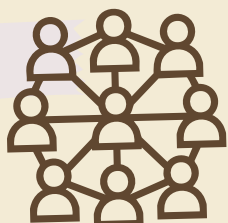

Modeli volonterskog upravljanja i brige

- Zelene brigade
- Partnerstva sa zajednicom

Zajedničko osmišljavanje i zajedničko upravljanje

- Smanjenje otpora
- Jačanje osjećaja vlasništva i odgovornosti

Građanska nauka kao podrška kreiranju politika

- Podaci za planiranje
- Odluke zasnovane na dokazima

Formati konsultacija

- World Café
- Mješoviti stolovi dionika
 - Olakšani dijalog

Edukacija o zaštiti okoliša za djecu

Horta Sud-Regija, Španija - CiBioGo

Problem

Niska svjesnost djece o okolišu slabi dugoročno zaštitu bioraznolikosti i njenu održivost. Kompleksna pitanja kao što su klimatske promjene, ravnoteža ekosistema i upravljanje otpadom su pitanja o kojima je često teško efikasno raspravljati sa mladima.

Cilj

Podstaknuti ranu ekološku svijest i odgovorno ponašanje kod djece uzrasta 6–12 godina, te ojačalo njihovo buduće uključivanje u zaštitu biodiverziteta i održive prakse.

Rješenje

Mancomunitat of L'Horta Sud razvio je modularni obrazovni program koji integriše biodiverzitet, klimatske promjene i upravljanje otpadom kroz interaktivne radionice.

Program uključuje aktivnosti u učionici i na otvorenom, mapiranje biodiverziteta, identifikaciju vrsta, sadnju autohtonih biljaka, izradu hotela za insekte i praktične vježbe razvrstavanja otpada. Edukativne igre i metode učenja kroz praksu čine složene ekološke koncepte pristupačnim i zanimljivim.

Participativni alati

- Interaktivne radionice u školama i ljetnim programima
- Edukativne kartice i igre povezivanja
- Istraživanje bioraznolikosti na otvorenom
- Aktivnosti igranja uloga o upravljanju otpadom
- Kreativne radionice izrade plakata i mapiranja

Djeca aktivno učestvuju kroz učenje zasnovano na igri i praktičnom eksperimentisanju.

Rezultati

Tokom 2024. godine više od 1.200 djece iz 18 škola učestvovalo je u 15 radionica. Povratne informacije pokazale su povećanje svijesti o bioraznolikosti i održivim praksama za 90%.

Program funkcioniše sa budžetom od 65.000 € i timom od dva zaposlenika.

Ključni uvidi

- Rano obrazovanje izgrađuje dugoročnu odgovornost prema okolišu.
- Interaktivno i učenje zasnovano na igrama poboljšava razumijevanje složenih tema.
- Modularna struktura osigurava prilagodljivost lokalnim ekološkim kontekstima.
- Edukacija o bioraznolikošću i upravljanju otpadom međusobno se nadopunjuju.

Primjenjivost

Lako prilagodljivo drugim regijama kroz partnerstva sa obrazovnim institucijama. Modularna struktura omogućava prilagođavanje lokalnim izazovima bioraznolikosti, ekosistemima i obrazovnim kurikulumima.

Saznaj više

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/games-activities-for-school-children-about-biodiversity-waste-management>

"Blue Crab" integrisani projekat kontrole

Regija Basilicata, Italija - CIBioGo

Problem

Invazivna strana vrsta *Callinectes sapidus* (plavi rak) ugrožava lokalnu bioraznolikost i šteti obrtničkom priobalnom ribarstvu i lokalnim socio-ekološkim sistemima.

Cilj

Smanjiti populaciju invazivne vrste uz istovremeno pretvaranje u ekonomsku priliku kroz razvoj održivog lokalnog lanca snabdijevanja hranom.

Rješenje

Projekat je implementirao integrisani, naučno zasnovan pristup kontrole koji kombinuje monitoring ekosistema, selektivne tehnike hvatanja i razvoj lanca snabdijevanja.

Četiri glavne aktivnosti su provedene: eksperimentalna kontrola vrste, procjena održivih lanaca snabdijevanja, monitoring vodenih ekosistema i opsežne kampanje podizanja svijesti usmjerene ka administracijama, ribarima, ugostiteljima i potrošačima.

Participativni alati

- Uključivanje ribara, ugostitelja, hotela i škola
- Show-cooking događaji i dani informiranja javnosti o rezultatima
- Upitnici za procjenu svijesti zajednice
- Zajednički razvoj protokola eutanazije
- Zajedničke političke diskusije o mehanizmima finansiranja

Dionici su bili uključeni i u ekološku kontrolu i u procese ekonomske valorizacije.

Rezultati

Plavi rak je uključen u lokalni kratki lanac snabdijevanja hranom. Razvijen je priručnik za izradu selektivnih zamki, smjernice za zdravstvenu kontrolu i mapiranje optimalnih perioda ribolova.

Projekat je pokazao da upravljanje invazivnim vrstama može istovremeno donijeti ekološke i ekonomske koristi.

Ključni uvidi

- Integrirano upravljanje može uskladiti zaštitu bioraznolikosti i ekonomsku aktivnost.
- Naučno zasnovan monitoring osigurava ekološki kredibilitet.
- Razvoj lanca snabdijevanja povećava angažman dionika.
- Kontrola invazivnih stranih vrsta postaje održivija kada je ugrađena u socio-ekonomske sisteme.

Primjenjivost

Praksa je primjenjiva na regije koje se suočavaju s pritiskom invazivnih stranih vrsta. Njena snaga leži u kombinovanju naučno zasnovanog monitoringa sa socio-ekonomskom integracijom.

Više informacija

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/blue-crab>

Tihe zone na Triglavu - Nacionalni park

Gorenjska regija, Slovenija - CIBioGo

Problem

Povećan pritisak posjetilaca i šumarske aktivnosti ugrožavali su osjetljive vrste poput velikog tetrijeba, crnog tetrijeba i snježne jarebice tokom kritičnih perioda parenja.

Cilj

Zaštititi ranjive vrste smanjenjem ljudskog uznemiravanja u ključnim staništima uz održavanje saradnje s lokalnim akterima.

Rješenje

Tihe zone uvedene su kroz Plan upravljanja Nacionalnim parkom i provedene na terenu putem zatvaranja puteva, signalizacije i sezonskih ograničenja.

Planovi upravljanja šumama prilagođeni su kako bi se spriječila sječa tokom sezone parenja, a općinski razvojni planovi ograničili su letove iznad osjetljivih područja.

Participativni alati

- Konsultacije s dionicima uključujući šumare, nevladine organizacije i vlasnike zemljišta
- Integracija u šumarske i općinske planske instrumente
- Komunikacija s lokalnim zajednicama i turističkim operaterima
- Jasna signalizacija i mehanizmi nadzora na terenu

Rezultati

Sječa izvan perioda parenja dostigla je 100% usklađenosti. Letovi helikopterom su u potpunosti prilagođeni pravilima tihih zona. Kazne za nepropisnu vožnju smanjene su za 60%.

Praksa je smanjila ekološke poremećaje uz očuvanje saradnje među dionicima.

Ključni uvidi

- Prostorno i sezonsko zoniranje efikasno štiti bioraznolikost.
- Međusektorska saradnja je ključna za provođenje mjera.
- Ugradnja mjera u formalne planske instrumente osigurava dugoročnost.
- Komunikacija s različitim dionicima sprječava konflikte.

Primjenjivost

Ovaj model je primjenjiv na zaštićena područja koja se suočavaju s pritiskom posjetilaca ili sezonskom ekološkom osjetljivošću. Ključni primjenjiv element je integracija mjera zaštite bioraznolikosti u formalne planske instrumente (planove upravljanja parkovima, šumarske planove, općinske regulative).

Više informacija

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/quiet-zones-in-triglav-national-park-vrh-julijcev-project>

Shema plaćanja za usluge ekosistema

Okrug Harghita, Rumunija - CIBioGo

Problem

Poljoprivredno zemljište visoke prirodne vrijednosti i povezanS bioraznolikost bili su u opadanju zbog nedovoljnih podsticaja farmerima za održavanje tradicionalnih praksi pogodnih za bioraznolikost.

Cilj

Podržati farmere u očuvanju bioraznolikosti kroz rezultate zasnovane na agro-okolišnoj shemi plaćanja.

Rješenje

Uvedena je pilot shema plaćanja za usluge ekosistema (PES), koja nagrađuje farmere na osnovu mjerljivih indikatora bioraznolikosti umjesto usklađenosti s unaprijed definisanim praksama.

Shema je podsticala regenerativno upravljanje zemljištem i povezivala finansijske podsticaje direktno s ekološkim rezultatima.

Participativni alati

- Konsultacije s farmerima i zajednički razvoj indikatora
- Terenski monitoring bioraznolikosta
- Struktura plaćanja zasnovana na rezultatima
- Radionice za jačanje kapaciteta

farmeri su postali aktivni partneri u monitoringu i očuvanju bioraznolikosta.

Rezultati

Indikatori bioraznolikosta su poboljšani, a farmeri su primili naknade usklađene s ekološkim učinkom. Model je pokazao potencijal za širenje unutar okvira agro-okolišnih politika EU.

Ključni uvidi

- Podsticaji zasnovani na rezultatima usklađuju ekonomske i ekološke interese.
- Uključivanje farmera povećava legitimitet i efikasnost.
- Sistemi monitoringa su ključni za kredibilitet.
- PES sheme mogu ojačati ruralnu socio-ekološku otpornost.

Transferability

Ključna inovacija leži u plaćanjima zasnovanim na rezultatima povezanim s mjerljivim indikatorima bioraznolikosta umjesto propisanih praksi. Prilagodba zahtijeva lokalne ekološke indikatore i kapacitete za monitoring.

Više informacija

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/pilot-agri-environment-scheme-for-tarnava-mare-pogany-havas-regions>

Pažnja, invazivne vrste! – kampanja građanske nauke

Regija Vidzeme, Latvija - CIBioGo

Project LIFE IP LatViaNature archive

Problem

Širenje invazivnih vrsta ugrožava bioraznolikost u Latviji, dok su javna svijest i prijavljivanje ostali ograničeni.

Cilj

Povećati svijest javnosti i podstaći građane na prijavljivanje invazivnih vrsta putem platforme Invasive Species Manager.

Rješenje

Agencija za zaštitu prirode je, u okviru projekta LIFE-IP LatViaNature (LIFE19IPE/LV/000010), pokrenula integrisanu komunikacijsku kampanju putem televizije, radija, štampe, društvenih mreža i digitalnih platformi kako bi promovisala svijest i prijavljivanje kroz građansku nauku.

Participativni alati

- Nacionalna medijska kampanja
- Promocija sistema za prijavljivanje www.invazivs.lv reporting system
- Intervjui sa stručnjacima i edukativni materijali
- Prijavljivanje kroz građansku nauku koje verificiraju naučnici

Rezultati

Kampanja je dosegla više od 520.000 ljudi i generisala 463 prijave u roku od jednog mjeseca. Medijska pokrivenost obuhvatila je više od 100 objava i emitovanja. Doprinos građana značajno je povećao prikupljanje podataka o bioraznolikosti.

Ključni uvidi

- Jasan jezik komunikacije povećava učešće.
- Širok medijski doseg pojačava uticaj.
- Građanska nauka jača monitoring bioraznolikosti.
- Uključivanje javnosti poboljšava planiranje upravljanja.

Primjenjivost

Kampanja je vrlo primjenjiva u regije koje žele ojačati uključivanje javnosti u upravljanje invazivnim vrstama. Njen uspjeh pokazuje da jasna komunikacija, širok medijski doseg i jednostavne platforme za prijavljivanje mogu značajno povećati učešće građanske nauke.

Više informacija

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/integrated-campaign-attention-invasive-uzmanibu-invazivs>

www.invazivs.lv

Decentralizovani biološki monitoring

Valonska Regija, Belgija - CIBioGo

Problem

Efikasna zaštita bioraznolikosti zahtijeva opsežne i validirane ekološke podatke, ali javne vlasti raspolažu ograničenim ljudskim i finansijskim resursima.

Cilj

Ojačati kapacitete za monitoring bioraznolikosti kroz strukturiranu saradnju između regionalne administracije i civilnog društva.

Rješenje

Dugoročno partnerstvo između valonske administracije i organizacije Natagora koordinira volonterski monitoring bioraznolikosti kroz zajedničke standarde i protokole validacije podataka.

Participativni alati

- Volontersko polustandardizovano prikupljanje podataka
- Zajedničke baze podataka i procedure validacije
- Koordinacijski sastanci i partnerski sporazumi
- Integracija podataka građana u zvanično izvještavanje

Rezultati

Od 2008. godine prikupljeno je više od 11 miliona bioloških zapisa, od čega više od 40% kroz organizaciju Natagora. Podaci podržavaju obaveze izvještavanja prema EU, crvene liste i regionalne strategije bioraznolikosti.

Ključni uvidi

- Saradnja s civilnim društvom višestruko povećava kapacitete monitoringa.
- Standardizacija osigurava pouzdanost podataka.
- Transparentna partnerstva grade povjerenje.
- Uključivanje volontera jača dugoročno upravljanje bioraznolikošću.

Primjenjivost

Ključna primjenjiva komponenta je strukturirani partnerski okvir: zajednički standardi, protokoli validacije podataka, formalni sporazumi i kontinuirana koordinacija.

Više informacija

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/cooperation-for-the-implementation-of-a-decentralized-biodiversity-monitoring-in-wallonia>

Tusnad Bear Smart Community

Okrug Harghita, Rumunija - CIBioGo

György Leonárd

Gál László

Problem

Băile Tușnad je mali planinski grad okružen šumom s velikom gustoćom, nastanjen velikim brojem smeđih medvjeda i sa značajnom turističkom aktivnošću. Do 2021. godine česti upadi medvjeda u grad izazivali su ozbiljne sigurnosne probleme, što je rezultiralo stotinama hitnih upozorenja svake godine.

Istovremeno, smeđi medvjedi su zaštićena vrsta i važan dio prirodne baštine regije. Izazov je bio osigurati javnu sigurnost bez ugrožavanja ciljeva očuvanja prirode.

Goal

Smanjiti konflikte između ljudi i medvjeda te poboljšati javnu sigurnost uz očuvanje stroge zaštite bioraznolikosti i izbjegavanje smrtonosnih intervencija.

Solution

Lokalna administracija je zajedno s udruženjem Project Bag razvila i upravlja modelom Tusnad Eco Bear, zasnovanim na suživotu umjesto eliminacije. WWF Rumunija je partner u određenim komponentama projekta.

Pristup kombinuje preventivnu infrastrukturu (električne ograde, unaprijeđeno upravljanje otpadom), timove za brze intervencije, sisteme prijavljivanja građana, kontinuiranu komunikaciju i naučnu ekspertizu uključenu u općinsko donošenje odluka.

Participativni alati

- Građansko prijavljivanje opažanja medvjeda
- Kampanje javnog informisanja i edukacije
- Uključivanje turističkih operatera i stanovnika
- Transparentna komunikacija o intervencijama
- Integracija naučne ekspertize u upravljanje

Građani su tretirani kao aktivni učesnici u upravljanju bioraznolikošću, a ne kao pasivni primaoci sigurnosnih mjera.

Rezultati

Između 2021. i 2025. godine:

- Broj hitnih upozorenja povezanih s medvjedima smanjen je sa 237 na 7
- Broj intervencija smanjen je sa 80 godišnje na manje od 5
- Smrtonosno uklanjanje smanjeno je na nulu

Ovi rezultati postignuti su uz očuvanje standarda zaštite prirode i povećanje povjerenja javnosti. Inicijativa je također stekla međunarodno priznanje i vidljivost.

Ključni uvidi

- Suživot zahtijeva participativno upravljanje, a ne samo tehnička rješenja.
- Snažno lokalno liderstvo i jasan institucionalni mandat su ključni.
- Uključivanje građana povećava društveni legitimitet i smanjuje konflikte.
- Zaštita bioraznolikosti i javna sigurnost mogu biti usklađeni kroz strukturiranu saradnju.

Primjenjivost

Ključna vrijednost leži u arhitekturi upravljanja. Model se može prilagoditi drugim evropskim regijama koje se suočavaju s konfliktima između ljudi i velikih zvijeri, posebno u ruralnim ili turistički intenzivnim područjima.

Više informacija

<https://www.interregeurope.eu/good-practices/tusnad-bear-smart-community>

**STUDIJE SLUČAJA
PRIMJERI ZEMALJA KOJI NISU
U PROJEKTU**

Evropska zelena prijestolnica 2026

Guimarães (Portugal)

Problem

Niska svijest o bioraznolikosti i ograničeno uključivanje građana u okolišno upravljanje.

Cilj

Aktivirati građane kao dugoročne čuvare bioraznolikosti i uključiti bioraznolikost u urbano upravljanje.

Rješenje

- Zeleni koridori uz rijeke koji ponovo povezuju ljude s prirodom
- Zeleni timovi koje djeluju u 38 mjesnih zajednica (70% teritorije)
- Laboratorija Pejzaža koja povezuje nauku, politiku i građane

Participativni alati

- Volonterske zelene brigade (most između građana i vlasti)
- Ekološka edukacija (Vijeće i univerzitet zajedno - Pegadas)
- Građanska nauka i festivali (uključivanje mladih influensera)

Rezultati

- Dugoročno uključivanje građana i snažan lokalni identitet
- Nacionalno i EU priznanje (Green City Accord, Eurocities, EGC 2026)
- Biodiverzitet integrisan u instrumente javnih politika

Primjenjivost

Pokazuje kako kontinuitet i povjerenje stvaraju održiv model participativnog upravljanja biodiverzitetom.

Uključivanje građana u nauku

Bioblitz

Problem

Urbana bioraznolikost je potcijenjena i slabo povezana s građanima.

Cilj

Povećati svijest i generisati znanje o bioraznolikosti kroz učešće građana.

Rješenje

Kratka, intenzivna istraživanja bioraznolikosti koja uključuju građane i naučnike.

Participativni alati

- Događanja građanske nauke
- Posmatranja uz vođenje stručnjaka
- iNaturalist za validaciju podataka

Rezultati

- Otkrivanje visokog nivoa urbane bioraznolikosti
- Povećana pismenost o bioraznolikosti
- Podaci korisni za planiranje i obrazovanje

Primjenivost

Niskobudžetni i skalabilni alat pogodan za sve CIBioGo regije.

Prirodni prostor za igru

Limerick (Irska)

Problem:

Djeca su udaljena od prirode, a prostori za igru su previše regulisani.

Cilj

Ponovo povezati porodice s bioraznolikosti kroz svakodnevnu rekreaciju.

Rješenje

Prirodni prostori za igru zasnovani na (NbS), uključujući kišne bašte, divlje cvijeće i reciklirane materijale.

Participativni alati

- Neformalna zajednička upotreba prostora i izgradnja zajednice
- Učenje kroz igru

Rezultati

- Povećana upotreba zelenih površina
- Povećana svijest o bioraznolikosti od ranog uzrasta
- Priznanje URBACT dobre prakse

Primjenjivost

Lako se može integrisati u zelene koridore (greenways) i stambene razvojne projekte.

Jane Jacobs Walk

Cieza (Španija)

Problem

Koristi bioraznolikosti često su nevidljive ili apstraktne.

Cilj

Učiniti bioraznolikost opipljivim, emotivno značajnim i kulturno relevantnim.

Rješenje

Organizacija Jane Jacobs Walk šetnji za predstavljanje zelene infrastrukture.

Szigeti Ferenc

Participativni alati

- Pričanje priča i kreativno uključivanje
- Inicijative vođene volonterima

Rezultati

- Šira uključenost izvan uobičajenih učesnika
- Jača emocionalna povezanost s prirodom
- Povećan legitimitet politika bioraznolikosti

Primjenjivost

Visoko prilagodljivo, niskobudžetno, snažan komunikacijski efekat.

ZAVRŠNI OSVRT

Zajedničko putovanje

Upravljanje bioraznolikošću zahtijeva sistemsku promjenu.

**Građani se moraju osjećati osnaženo.
Nevladine organizacije se moraju osjećati priznato.
Donosioci odluka se moraju osjećati podržano.**

Ključna završna poruka

Participativno upravljanje biodiverzitetom nije opcija, već nužnost za ekološku otpornost, demokratski legitimitet i dugorošan uspjeh politika. Put ka oporavku je zajednički. A participacija je kompas koji usmjerava to putovanje.

SAZNAJTE VIŠE

